

Centres de recerca

Centres propis

Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè

Centre Català de la Nutrició

Càtedra UNESCO de Diversitat Lingüística i Cultural

Laboratori de Fonètica

Centres consorciats

Centre de Terminologia Catalana

Centre de Recerca Matemàtica

Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals

Centres propis

Laboratori d'Estudis Geofísics

Eduard Fontserè (LEGEF)

Directora: Emma Suriñach Cornet

Coordinadora: M. del Mar Tapia Jiménez

El Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè (LEGEF) va ésser constituït l'any 1982 i està format per investigadors de diferents institucions amb la finalitat comuna de treballar i divulgar estudis en el camp de les ciències de la Terra. Aquest laboratori centra la seva activitat en l'estudi de la sismicitat i l'estructura interna (litosfera) de Catalunya a partir de les dades de les estacions que gestiona o bé fent servir la informació proporcionada per altres institucions que treballen en el mateix camp.

L'estructura del LEGEF consta d'un director, un col·laborador científic

(que forma part del personal de l'IEC i realitza funcions de secretari i coordinador) i diversos col·laboradors de diferents institucions dins la mateixa àrea de treball. Segons un conveni establert amb la Universitat de Barcelona (UB) el novembre de 1994, els professors, investigadors i becaris de la mateixa Universitat adscrits al LEGEF desenvolupen les activitats de recerca al LEGEF i a la UB. Com a laboratori de l'Institut d'Estudis Catalans, el LEGEF té assignat un membre de l'IEC com a ponent.

El LEGEF disposa d'estacions pròpies que tenen la funció de laboratori, instal·lades al túnel del Cadí (CADI) i al monestir de Poblet (POBL), a més de gestionar, per mitjà d'un conveni, l'estació de la CN Vandellòs II (VAN2). D'altra

banda, i gràcies a un conveni marc de cooperació amb la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona (RACAB), gestiona també de manera conjunta amb aquesta institució les estacions digitals que envien senyal a l'Observatori Fabra (FBR i FONT).

La seu del Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè està situat a l'edifici del carrer de M. Aurèlia Capmany de l'Institut d'Estudis Catalans. Trobareu una informació més detallada sobre l'activitat a <http://sismic2.iec.cat/drupal>.

Centre Català de la Nutrició (CCNIEC)

Director: Jordi Salas-Salvadó

L'objectiu fonamental del Centre Català de la Nutrició (CCNIEC) és contribuir a l'avenç de la recerca bàsica i aplicada en nutrició i millorar la qualitat de la informació i de la formació nutricional de la societat.

Funcions

Entre les principals funcions del CCNIEC destaquen les següents:

— Coordinar els esforços individuals i col·lectius dels grups d'investigació per a poder resoldre els problemes nutricionals dels ciutadans.

— Fomentar i difondre missatges d'educació nutricional correcta a la població.

— Assessorar les administracions públiques, els mitjans de comunicació, la indústria alimentària i la població en general en temes relacionats amb la nutrició.

— Contribuir a la lluita en contra dels trastorns alimentaris i en contra de l'obesitat.

— Actuar com a element dinamitzador i coordinador de projectes d'investigació bàsica, clínica i epidemiològica relacionats amb la nutrició.

— Desenvolupar iniciatives en el camp de la docència en aspectes relacionats amb la nutrició, en col·laboració amb les universitats.

— Assessorar les administracions públiques en diferents problemes relatius a la competència i l'exercici professional en l'àmbit de la nutrició clínica.

Organització

Els grups que formen el CCNIEC són els següents:

— Grup de Recerca Nitrogen-Obesitat (Departament de Nutrició i Bromatologia, Universitat de Barcelona).

— Grup de Recerca Nutrició, Alimentació, Creixement i Salut Mental (NUTCRSM) (Facultat de Medicina de Reus, Universitat Rovira i Virgili).

- Grup de Recerca en Nutrició Comunitària (CRENC) (Parc Científic de la Universitat de Barcelona).
- Grup de Recerca en Nutrigenòmica (Universitat Rovira i Virgili).
- Grup Laboratori de Biologia Molecular, Nutrició i Biotecnologia - Nutrigenòmica (Universitat de les Illes Balears).
- Grup d'Estudi de l'Estat Nutricional - Biodisponibilitat d'Elements Minerals (BIONUTEST) (Universitat de València).
- Grup de Recerca Observatori de l'Alimentació (ODELA) (Parc Científic de la Universitat de Barcelona).
- Grup de Recerca Unitat de Trastorns de la conducta alimentària infantojuvenil (Hospital Clínic de Barcelona).
- Grup de Recerca en Nutrició i Fisiologia (Universitat de Barcelona).
- Grup de Recerca Unitat de Nutrició, Medi Ambient i Càncer (UNAC) (Institut Català d'Oncologia - IDIBELL).
- Grup de Recerca Unitat Funcional d'Obesitat (Hospital Clínic de Barcelona).
- Grup de Recerca Fundació Dieta Mediterrània (Fundació Dieta Mediterrània, Barcelona).
- Grup de Recerca Risc Cardiovascular i Nutrició (Institut Municipal d'Investigació Mèdica, Barcelona).
- Grup de Recerca Antioxidants Naturals: Polifenols (Universitat de Barcelona).
- Grup de Recerca en Lípids (IDIBAPS) (Hospital Clínic de Barcelona).
- Grup de Recerca en Nutrigenètica i Genòmica Cardiovascular i de l'Obesitat (Facultat de Medicina de la Universitat de València).
- Grup de Recerca en Medicina Interna (Hospital Clínic de Barcelona).
- Grup de Recerca Nutrició, Lípids, Genòmica Nutricional i Risc Cardiovascular (Universitat Rovira i Virgili / Hospital Universitari Sant Joan de Reus).
- Grup de Recerca Aspectes Nutricionals i Bromatològics dels Lípids (Universitat de Barcelona).
- Grup de Recerca en Nutrició Comunitària i Estrès Oxidatiu (Universitat de les Illes Balears).
- Grup de Recerca Amines i Poliamines Bioactives dels Aliments (Universitat de Barcelona).
- Grup de Recerca Antioxidants - Tecnologia de Productes Vegetals (Universitat de Lleida).
- Grup de Recerca Qualitat Nutricional i Tecnològica dels Aliments (Universitat de Barcelona).
- Grup de Recerca Nutrició i Salut Mental (Universitat Rovira i Virgili).
- Grup de Recerca Aromes i Factors de Qualitat de Begudes i Aliments.
- Grup de Recerca Biomarcadors i Metabolòmica Nutricional dels Aliments.

Premis

L'acte de lliurament dels tres premis atorgats tingué lloc a la Sala Prat de la Riba de l'IEC, el dia 16 de gener de 2015, amb una introducció a càrrec de Jordi Salas, director del CCNIEC.

*V Premi CCNIEC Ramon Turró
en reconeixement d'una trajectòria
d'excel·lència en el camp de la nutrició
(2014)*

El CCNIEC, conscient de la importància que té un correcte estat nutricional de la població, va decidir concedir el premi en reconeixement de la trajectòria vital d'excel·lència en el camp de l'alimentació i la nutrició a Catalunya i els Països Catalans a la doctora Maria Isabel Covas Planell per la seva fructífera trajectòria investigadora en l'àmbit de la nutrició i el risc cardiovascular. Presidiren l'acte Joandomènec Ros, president de l'IEC; Carmen Cabezas, subdirectora de Promoció de la Salut de l'Agència de Salut Pública de Catalunya; Gloria Cugat, subdirectora general d'Inspecció i Control Agroalimentari del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural de la Generalitat de Catalunya.

*V Premi CCNIEC a la millor iniciativa
de la indústria alimentària (2014)*

El CCNIEC, conscient de la importància que té la indústria alimentària i la relacionada amb la nutrició a Catalunya i els Països Catalans, concedeix una distinció a la millor iniciativa en el camp de la innovació en els seus productes, la millora de l'alimentació de la població o la seva educació alimentària.

El premi fou atorgat a La Fageda, exemple de cooperativa agrícola catalana d'iniciativa social sense ànim de lucre, dedicada a les tasques eminentment agroalimentàries.

*III Premi CCNIEC Marc Viader
a la innovació en productes
alimentaris (2014)*

S'atorgà a Cacaolat, que des de l'any 1933 ofereix un batut de cacau de gran qualitat amb un gust únic i inimitable que el converteix en un referent de categoria.

Trobareu una informació més detallada sobre l'activitat a <http://www.ccniec.cat>.

**Càtedra UNESCO de Diversitat
Lingüística i Cultural**

Director: Joan A. Argenter i Giralt

Creació de la Càtedra

El 25 de febrer de 2002, la UNESCO i l'IEC signaren el conveni de creació de la

Càtedra UNESCO de Llengües i Educació. L'organisme internacional i la institució hoste n'han mantingut la vigència d'acord amb el procediment establert per a la renovació periòdica del conveni. Durant aquest període, la Càtedra UNESCO de Llengües i Educació promogué i cooperà amb projectes i activitats orientats a l'etnoeducació, l'objectiu de la qual és l'elaboració de programes escolars basats en la llengua, la cultura i els valors propis d'aquells qui en són destinataris: les comunitats que són desposseïdes d'aquests valors precisament allí on més caldria respectar-los, el sistema escolar.

La Càtedra UNESCO ha contribuït, doncs, en projectes que afecten aspectes que el sistema oficial no preveu, sigui perquè la llei n'és aliena, sigui perquè resta inaplicable.

Amb data 25 de febrer de 2012, la UNESCO i la institució hoste acorden la conversió de la Càtedra UNESCO de Llengües i Educació en Càtedra UNESCO de Diversitat Lingüística i Cultural.

Al llarg d'aquests anys la Càtedra UNESCO ha desenvolupat activitats de diversa mena: organització de cursos de formació, cicles de conferències, congressos i seminaris internacionals, projectes de recerca i projectes de cooperació, participació en congressos i altres fóruns internacionals, estudis de camp, participació i seguiment de processos de revitalització lingüística, elaboració de publicacions pròpies i contribució en altres obres col·lectives.

Objectius

L'objectiu principal de la Càtedra és l'estudi i la promoció de la diversitat lingüística i cultural i de les pràctiques adients per a mantenir-la i desenvolupar-la. En són objectius específics els processos de codificació, estandardització i revitalització lingüístiques; la recuperació i el manteniment de pràctiques culturals a través de l'etnoeducació i el manteniment de la llengua patrimonial mitjançant l'aprenentatge i l'ús en el context d'aquestes pràctiques, i la transferència de coneixement envers altres institucions i comunitats immerses en el procés de recuperació d'una llengua.

Amb aquest objectiu, la Càtedra realitza activitats de formació i de difusió, contribueix a projectes de recerca i de cooperació i difon els resultats de la recerca i la intervenció a través de les seves publicacions i d'altres. En tot moment es guia per la intervenció corresponsable amb els actors locals.

Personal col·laborador

La Càtedra consta de cinquanta-dos col·laboradors externs —professors, conferenciants, investigadors, autors— en activitats concretes: vint-i-vuit d'institucions nacionals, vint-i-quatre d'institucions estrangeres.

Entitats col·laboradores

— Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans.

— Associated Schools Project Network - Linguapax Schools.

— Académie des Langues Kanak, Nouméa (Nova Caledònia).

— Foundation for Endangered Languages (FEL) (Bath, Regne Unit).

— INCLUIR. Instituto para la Inclusión Social y el Desarrollo Humano Asociación Civil (Buenos Aires).

— CELIAC (Centro Editorial de Literatura Indígena), Editorial Center for Indigenous Literature, Civic Association (Oaxaca, Mèxic).

— Universitat de les Illes Balears.

— Center for Folklife and Cultural Heritage - Smithsonian Institution.

Activitats educatives

El director de la Càtedra, Joan A. Argenter, i Francesc Xavier Roigé, de la UB, participaren en el màster «Llengua i Literatura Catalanes: Coneixement i Anàlisi Crítica del Patrimoni Immaterial» de la Universitat de les Illes Balears (UIB), impartint el seminari «A l'entorn del concepte de patrimoni cultural immaterial», que tingué lloc el dia 17 d'abril de 2015 a la UIB.

Activitats de formació

Cooperació amb l'Associated Schools Project Network - Linguapax Schools (Xarxa d'Escoles Associades a la UNESCO - Escoles Linguapax). S'han dut a terme seminaris de formació i d'orientació pedagògica en els valors de la cultura de la pau.

L'objectiu ha estat la formació de mestres de primària i secundària en escoles públiques i privades.

Projectes de recerca

The last Catalan-native speakers in North Catalonia (French Catalonia) and their folk verbal culture

El català fou, fins a mitjan segle xx, la llengua habitual de comunicació oral entre les persones nadius del que actualment es coneix com la Catalunya del Nord. Una interferència en la transmissió lingüística va produir el canvi a la llengua francesa i la pèrdua progressiva del català per part dels parlants nadius. Les causes van ser múltiples, des de l'ensenyament obligatori en francès, el servei militar, la mobilització de la joventut en dues guerres mundials o el discurs hegemònic de l'Estat fins a la influència creixent del francès amb l'arribada dels mitjans de comunicació de massa. Avui en dia, els parlants nadius de català tenen més de vuitanta anys. L'objectiu del projecte és enregistrar els discursos orals, la cultura verbal i els coneixements tradicionals d'aquests parlants d'edat avançada. Es pretén recollir totes les dades per a poder publicar un llibre sobre el tema, a fi que sigui un mitjà útil perquè els joves puguin retornar a la llengua dels avis en un procés de revitalització en curs.

*L'Arxiu d'Història Oral Joan Miralles
(AHOJM)*

Dirigit per Joan Miralles, membre de l'IEC i professor de la Universitat de les Illes Balears. Té un corpus de 321 entrevistes, que ocupen aproximadament set-centes hores d'enregistrament. Els materials s'han classificat en sis grups temàtics d'acord amb la categoria d'interlocutors o el tema de les gravacions. Actualment se centra en un d'aquests grups: els camperols, la gent des Pla. Les dades en els arxius dels informants s'estan completant i s'han transcrit un bon nombre d'entrevistes per a començar a bastir la base de dades. També es preveu incloure el material gràfic en format de CD dins una publicació en paper.

*Revitalization of the Indigenous
Languages of Oaxaca*

En col·laboració amb el CELIAC (Centro Editorial de Literatura Indígena) i dirigit per Jesús Salinas. El mixteca és una llengua indígena que es va estendre als estats d'Oaxaca, Puebla, Guerrero i Tlaxcala, amb gairebé mig milió d'habitants. A causa de les condicions de pobresa extrema, els mixteca s'han vist obligats a emigrar a les grans àrees urbanes de Mèxic i a algunes zones agrícoles de la Baixa Califòrnia i els Estats Units. El llenguatge s'ha dividit en diverses variants a causa de la fragmentació del territori. L'objectiu del projecte és la revitalització de les llengües indígenes d'Oaxaca mit-

jançant l'educació dels autors indígenes i la publicació del seu treball. La producció, el disseny i la publicació de llibres escrits per indígenes mexicans en les seves llengües maternes són les tasques actuals. Les publicacions seran edicions bilingües amb traduccions a l'espanyol per a ésser distribuïdes a les escoles i entre la comunitat mixteca a Jicayán. L'edició de l'obra *Ku'va chachi ñivi ñuu chikua'a iyo yatin nduta ñu'un, ñuu nduva / Jicayan people's diet on the Oaxaca coast*, de Josefa Leonarda González Ventura, està gairebé enllestida.

*Saberes escolares desde la lengua
y la cultura wichi (segona fase)*

Projecte en col·laboració amb INCLUIR (Instituto para la Inclusión Social y el Desarrollo Humano) i dirigit per Virginia Unamuno. En la primera fase del projecte es publicaren llibres i materials il·lustrats per a difondre les pràctiques lingüístiques i culturals tradicionals. Aquesta segona fase es concentra en la digitalització de vint hores de narracions gravades per un nadiu en format MP3, així com en la publicació d'un llibre de contes que conté la narració *Tohnajh tenek* pel mateix parlant nadiu.

*Cicle de convencions de la UNESCO
2015*

Tingué lloc a Barcelona, de l'abril al juny de 2015. Fou organitzat per la Federació Catalana d'Associacions i Clubs UNESCO (FCACU) en col·laboració amb la Xarxa

Civil UNESCO i la Càtedra UNESCO de Diversitat Lingüística i Cultural:

— IEC, 20 d'abril. «Més de mil llocs a la llista del patrimoni mundial de la UNESCO», Convenció sobre la protecció del patrimoni mundial, cultural i natural (UNESCO, 1972), a càrrec d'Àngel Morillas, membre de l'ICOMOS (Consell Internacional de Monuments i Llocs Històrics), responsable estatal del projecte «El patrimoni en mans dels joves».

— IEC, 21 de maig. «Diversitat cultural i creativitat: el gran repte de la UNESCO» - Convenció sobre la protecció i la promoció de la diversitat de les expressions culturals (UNESCO, 2005), a càrrec de Gemma Carbó, directora de la Càtedra UNESCO de Polítiques Culturals i Cooperació - Universitat de Girona.

— Museu Marítim de Barcelona, 15 de juny. Conferència «El patrimoni cultural subaquàtic i la nau d'Haití» - Convenció sobre la protecció del patrimoni cultural subaquàtic (UNESCO, 2001), a càrrec de Xavier Nieto, director del Centre d'Arqueologia Subaquàtica de Catalunya (1987-2010), guardonat amb el Premi Internacional d'Arqueologia 2013.

Primer acte de presentació i debat de les càtedres UNESCO catalanes

Tingué lloc al Palau Robert (Barcelona), el 6 de maig de 2015. Fou organitzat per la Xarxa Civil UNESCO a Catalunya i la Global University Network for Innovation. Inclogué les conferències i la taula rodona següents:

— «El programa de Càtedres UNESCO. Educació Superior i Transversalitat», per Alfons Martinell, president director honorífic de la Càtedra UNESCO de Polítiques Culturals i Cooperació i professor emèrit de la Universitat de Girona (UdG).

— «Les Càtedres UNESCO Catalanes avui. Realitat, potencial i futur», per Jordi Morató, Gemma Carbó i Josep Domingo-Ferrer, representants de les Càtedres UNESCO Catalanes.

— Taula rodona: «El paper de les Càtedres UNESCO Catalanes», moderada per Maria Casado, de l'Observatori de Bioètica i Dret - Càtedra UNESCO de Bioètica - Universitat de Barcelona, i amb la participació de Joan A. Argenter (IEC) i Alfons Martinell (UdG).

Laboratori de Fonètica

Director: Daniel Recasens

El Laboratori de Fonètica de l'Institut d'Estudis Catalans desenvolupa projectes

de recerca de fonètica experimental des del 1990 ençà sota la direcció del lingüista Daniel Recasens, i la participació de personal contractat i becaris procedents dels camps de l'estadística.

S'ocupa de l'estudi de les característiques articulatòries i acústiques dels dialectes catalans i de les tendències de canvi fonètic i fonològic en català antic i en català actual. També investiga els mecanismes de producció i coarticulació de vocals i consonants del català. Per a dur a terme la recerca disposa d'un equipament per a l'enregistrament i l'anàlisi articulatòria i acústica de sons de parla (magnetòmetre, electropalatògraf, electroglotògraf, equip Kay Elemetrics) i també està equipat per a preparar tests de percepció i de temps de reacció per a l'avaluació de l'efectivitat de paràmetres acústics en la identificació de fonemes i sons.

Coordina un grup de recerca consolidat de la Generalitat de Catalunya,

participa en altres projectes de recerca i organitza el XV Congrés Internacional de Ciències Fonètiques. Els resultats es publiquen en llibres i en revistes de prestigi en el camp de la fonètica experimental, de la lingüística i de la filologia: *Diachronica*, *Estudis Romànics*, *Journal of the Acoustical Society of America*, *Journal of Phonetics*, *Journal of Speech and Hearing Research*, *Language and Speech*, *Phonetica*, *Speech Communication*.

Trobareu una relació de les publicacions més rellevants i la informació detallada sobre el projecte a l'apartat «Recerca - Centres i laboratoris» del web de l'IEC.